

UIT DE SCHRIFT

Molest-risico der Kerk?

Bewaart uzelf in de liefde Gods.

Judas: 21.

Sinds de haat heerschappij voert in de wereld en het geweld van den oorlog zich hoe langer hoe brutaler openbaart, is er nergens meer veiligheid.

Wie kan zijn leven, zijn gezin, zijn goed, zijn bloed, zijn vaderland, zijn volk nog veilig bewaren?

Overal loert en dreigt het gevaar.

Zich veilig stellen, zich bewaren, dat zijn tooverwoorden geworden in deze onveilige wereld, waarin niemand en niets gespaard wordt en niets kan worden bewaard.

Daarom overal schuilplaatsen, loopgraven, safe-kelders, toevluchten; het „safety first“, veiligheid voor alles, is een wereldwoord geworden. En in weerwil daarvan, overal, op het land, op de zee, in de lucht en in de aarde onveiligheid in de ergste mate.

Maar is er ergens meer onveiligheid dan in de Kerk? Zij leeft van liefde, en liefde is zoo breekbare. Het molest-risico is voor de Kerk wel het allerhoogst. Wie durft aan haar een polis voor verzekering af te geven?

En, wie kan zichzelf bewaren? Niemand.

Alleen geweldige afweer en tegenweer, en het genot van een onaantastbare dekking geeft er nog eenige kans op, al blijft zelfs die kans onzeker.

En in deze wereld, bij het begin van een jaar vol onzekerheden en dreiging, spreekt God door Zijn Woord tot Zijn kerk: Maar gij geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods.

Judas schrijft in zijn zendbrief over de geweldige conflicten, die het einde der tijden ontketenen zal. Zijn vermaan geldt dus de periode tusschen Christus' komst in het vleesch en diens wederkomst ten oordeel. Dit is de tijd, waarin wij thans leven, en waarin de tegenstellingen tusschen haat en liefde, leugen en waarheid, kerk en wereld zich al scherper aftekenen. Wij kunnen wel niet lezen hoe laat het is op de klok des hemels, maar tusschen komst en wederkomst van Christus geldt altijd de voorzegging: het einde is nabij! De adventsklokken der eeuwigheid luiden over ons hoofd. Het tegenwoordige leven, met al wat er in geschiedt, dient die wederkomst; elke seconde brengt die nader. De krachten van dat in luister komend koninkrijk werken reeds nu in de kerk, in 't hart en leven der geloovigen, in de Kerk van Christus. Alle machten van goddeloosheid in de wereld, en alle haat der spotters kunnen dat koninkrijk niet tegenhouden, ook niet als zij verraders en handlangers hebben in de kerk: dwaalleeraars, leugenprofeten, natuurlijke mensen, den Geest Gods niet hebbende, die scheuring verwekken, en afval door de macht van den haat uit de hel, zoodat die kerk zich naar binnen zoowel als naar buiten onveilig voelt.

En daar komt zoo heerlijk rustig het woord: maar gij, geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods! De krachten, die het wereldleven beheerschen en waarmee de kerkverwoesters ageeren, zijn machten van haat uit de hel; zij vormen zonde-gemeenschap en haatgemeenschap. Maar gij geliefden, bewaart uzelf in de liefde Gods. Hier is de Kerk; zij leeft van liefde; zij ademt in de liefde; ze wordt door de liefde beschermd; ze is in de liefde veilig. Het schijnt zoo anders; de kerk is immers een open stad, onbemuurd, zonder wal of poort, open voor iederen vijand, bloot voor elke aanranding, zij tabernakelt onder open hemel, haar wijngaard is onbeschermd, wie wil, kan die vertreden. Maar de werkelijkheid is andersom. Die kerk alleen biedt veiligheid in deze zoo onveilige wereld. Want Gods liefde is een varige muur rondom haar. Welke macht van haat uit de hel en de wereld zou bestand zijn tegen de liefde Gods ten opzichte van Zijn erfdeel, dat Hij gekocht heeft met het bloed van Zijn eigen Zoon? Belijders, gij zijt veilig, ook in dit bloedjaar 1940.

Die gedachte kweekt geen valsche lijdelijkheid; zij roept de kerk op in de mobilisatie van haar Koning. Want zich bewaren in de liefde Gods, dat is geen zaak van sentiment, of van stichtelijke gevoeligheden, waardoor de activiteit wordt verlamd, en de geloovigen buiten het leven worden gedrongen, in een valsche isolement.

Neen, het is een kwestie van gehoorzaamheid-zonder-meer; maar van zulke gehoorzaamheid, die opbloeit en vrucht draagt door het geloof.

Want Christus heeft het zelf gezegd: gelijkerwijs de Vader mij liefgehad heeft, heb ik ook u liefgehad; blijft in deze mijne liefde. Indien gij mijne geboden bewaart, zoo zult gij in mijne liefde blijven, gelijkerwijs ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in Zijne liefde.

Daaraan gedenkende, verstopt de Kerk zich niet vreesachtig op het eerste alarm-signaal, maar zij werpt zich midden in den strijd en overwint onder haar van God gezalfden Koning.

Zij behoeft geen verzekering voor molest-risico te sluiten.

De navigatie van het schip der Kerk is veilig. Ofschoon schijnbaar onbewapend, koerst het door mijnen en torpedo's, door kruisers en onderzeeërs heen.

En het bereikt de haven harer begeerte.

Op het compas der liefde. F. C. M.

KERKELUK LEVEN

De pluriformiteit.

De heer T. v. Popta toont zich in „Jm. Kh.“ bezorgd over het door prof. Hepp weder ontkende pluriformiteitsdebat. Hij is bang, dat de tegenstellingen onder ons zullen worden toegespiet.

Wij zijn er ook bang voor. Maar juist daarom is het debat zoo nuttig. Het is het eenige medicijn, om te verhinderen, dat de tegenstellingen blijvend gemaakt worden. Ik zie de zaak zoo — en ik heb ook wel „objectieve gronden“ voor deze meening, dat er maar een kleine verlapping van de aandacht noodig is, om een kerkelijke uitspraak bij stemming te zien aangenomen, welke eens en voor goed de tegenstanders der pluriformiteitsidee zou brengen in de positie van de niet-vertuigden, die door een toevallige kleine meerderheid van theologen in de minderheidspositie zouden zijn gebracht. Dat kan slechts verhinderd worden door argumentatie in de pers. Publieke bespreking is derhalve eventjes een openbaarwording van bestaande tegenstellingen. Maar voort is ze een prachtig wapen tegen het blijvend maken er van.

Het felt ligt er nu eenmaal, dat een deel der broeders op allerlei wijze tracht, bepaalde meeningen van hun groep aan anderen voor te schrijven. De aanvallen, die sinds 1934 in het openbaar of in semi-publieke bijeenkomsten ondernomen zijn op hen, die meenden, dat sommige pluriformiteitsleeringen, zooals ze onder ons ingang zochten te winnen, onjuist waren, hebben in scherpste niet verloren. En nu één van beide. Degenen, die van oordeel zijn, dat de pluriformiteitsopvatting van meer dan één met de eerlijk uitgelegde belijdenis niet strookt (wij maken onderscheid tusschen dezen en genen), zwijgen om den lieven vrede, en onder den indruk van een of ander „vredesoffensief“; — maar dan moeten ze aanzien, dat een proces, dat reeds enkele jaren lang doorloopt, verergt het proces van langzame begunstiging van Kuyper's pluriformiteitsidee. Of, zij gaan spreken; maar dan dient ook op de kwestie nader te worden ingegaan, en komt bloot te liggen, wat anders had kunnen toegedekt blijven.

Voor mijzelf meen ik, in betrekking tot de pluriformiteit aan toespraak der tegenstellingen niet gedacht te hebben. Inzake de kerk schreef ik vóór '33, en ook daarna onderscheiden artikelen, die ik nog nimmer serieus bestreden acht. Maar ik raakte niet aan de opinie van prof. dr. H. H. Kuyper, hoewel ik reeds sinds jaren van oordeel ben, dat zijn beantwoording van dr. Bulzer's gravamen op een kardinaal punt (de bedoeling n.l. van art. 27 der belijdenis) den toets niet kon doorstaan. Ik raakte evenmin aan de meening van prof. dr. K. Dijk, tegen wiens referaat: „Buiten de Kerk geen zaligheid“ ik eveneens enkele bedenkingen had en heb; want, al constateer ik dankbaar, dat een deel van mijn bezwaren tegen prof. Kuyper's betoog ook bij hem blijken te leven, ik meen tevens, dat de referent op het kardinaal punt niet heeft „doorgebeten“ tot op het been (57). Ook sprak ik niet over wat ik intusschen reeds jaren lang werkelijk meen, dat n.l. de stand der kwestie er niet op verbeterd is, sinds dr. A. Kuyper over de zaak schreef.

Met dit laatste bedoel ik dit.

a. Dr. A. Kuyper heeft eens rondweg geschreven, dat de manier, waarop de geloofsbelijdenis over de kerk spreekt, een ander kerkbegrip op den voorgrond plaatst, dan in veler pluriformiteitsleering uitwerking kan vinden. Die taal was duidelijk; en, wijl ik geloof, dat ze waar is, ware het m.i. goed geweest, dat dit ook openlijk erkend bleef. Evenwel, later heeft men de belijdenis zoo leeren lezen, dat de afstand tusschen haar en de voorgestane pluriformiteitsidee al kleiner werd. Men heeft dr. A. Kuyper's meening zoo verdedigd, dat zijn eerlijke en spontane belijdenis van daareven overbodig scheen geweest te zijn. Toch ligt juist daár de eigenlijke zenuw bloot.

b. Oppositie tegen de pluriformiteitsleering is officieel wel geheel en al onder ons mogelijk gelaten, want tot nu toe heeft geen enkele synode het bestaan, aan deze meening haar sanctie te geven. Maar intusschen is er wel een poging gewaagd, om deze oppositie in den hoek te duwen, waar het niet erg prettig is. En dat soms op een manier, die, indien ook de opposenten „met scherp wilden schieten“, zooals hun immers wel eens vóórgegaan is, aanleiding werden kon tot zeer onaangename stemmingen. Er is b.v. geschreven, dat de ware en de valsche kerk moeilijk te onderscheiden zijn. In den ijver vergat men, dat de belijdenis het toch eigenlijk precies andersom zegt. Stel u eens voor, dat nu de opposenten van de pluriformiteitsidee eens dáárover een aanklacht gingen indienen: de man, die dit schreef, verandert de belijdenis! Te dwaas, om over te spreken, zegt u? Maar ik heb zotter dingen gezien, en zie ze nog.

Het vreemde, en, voor wie het met mij eens is, feitelijk onlogische van de huidige situatie blijkt nu hierin te liggen: zij, die feitelijk zich verdedigen moesten,

zijn in den aanval, en omgekeerd. Naar mijn stellige overtuiging had dr. A. Kuyper geen gelijk in zijn pluriformiteitsleer, doch wél hierin, dat zij feitelijk niet zoo maar met den tekst en den gedachtengang der confessie te verbinden was. Men moest, vond dr. Kuyper, die belijdenis dan ook maar eens wat veranderen.

Dat was royaal gesproken.

Even royaal kwamen toen de anderen in het geweer. In het „Geref. Theologisch Tijdschrift“ of elders werd door Doekes, Bos en anderen bezwaar ingebracht. Doekes sprak van een „averechtsche bewijsvoering“, en liet zeer duidelijk uitkomen, dat feitelijk de belijdenis zelve in geding was, de belijdenis, opgevat naar haar eerlijke bedoeling (ik verneem, dat daar nog al eens over gesproken wordt tegenwoordig). En zij stonden heusch niet alleen. Reeds lang vóór hen hadden anderen hun bedenkingen ingebracht. De kwestie stond dus eigenlijk zoo: dr. Kuyper moest zich verdedigen, de anderen, zich beroepende op de confessie, vielen hem aan.

Aan deze situatie nu is wel een ander veranderd. Men heeft, en 'ging langzaam genoeg, en daarom des te succesvoller, (succes evenwel is nog geen zegen), de rollen omgekeerd. Die op de defensieve houding waren aangewezen, namen niet zoozeer het offensief, als wel de offensieve houding; zoo sterk als het eerste is, zoo zwak kan de tweede zijn; ik verzoek daarom offensief en offensieve houding niet te verwarren. Eerst werd betoogd: dr. A. Kuyper's pluriformiteitsleer is met de belijdenis wel te verbinden, men behoeft hem niet lastig te vallen. De defensieve houding. Toen evenwel later dr. C. M. Bulzer met zijn bekende gravamen tegen de belijdenis kwam, werd de situatie letwat meer ingewikkeld, en de rust min of meer verstoord. Dr. Bulzer was zelf een toegewijd voorstander der zogenaamde pluriformiteit; hij vond, dat de confessie niet „den geest van Christus“ ademde, ze was niet wél genoeg, niet verdragzaam genoeg, niet breed genoeg, enfin, men kent de ketteringredeneering al op een uur afstands. Alleen maar, zoo zei dr. Bulzer, men moet niet wetenschappelijk knoeien. Mijn pluriformiteitsdenkbeelden, dat weet ik zelf wel, zijn niet overeenkomstig de belijdenis; deze ademt een anderen geest, zij is veel benepener; komt, laat ons dus de confessie wat veranderen. Zoo ontstond zijn gravamen tegen de belijdenis.

De knuppel in het theologische hoenderhok.

En in het kerkelijke tevens.

Tegelijkertijd hing destijds in de lucht eenig meer of minder vang verlangen naar uitbouw der belijdenis. Er lag in dat verlangen ook wel een decoratief element. Men had n.l. dr. Bulzer's gravamen op zij gelegd. Dat ging, zoo zei men terecht, uit van een misvatting, als zou de geest van Christus vreemd zijn aan de artikelen der confessie. Maar op de kwestie, waar het nu op aankwam, of n.l. de belijdenis in artikel 27 spreekt van de kerk óók in institutionairen zin, ging men niet in. De Zeeuwsche synode zei tot dr. Bulzer: gij hebt gelijk, wat dat punt betreft; en zij stelde daarmee ook dr. A. Kuyper's spontane uiting, hierboven gereleveerd, in het gelijk. De Leeuwarder generale synode ging op die kwestie niet nader in. Wel pakte zij den drand op, daar, waar dr. Kuyper hem had laten liggen, en zei toen: we moeten de heele kwestie maar eens nader bekijken, en de belijdenis „uitbouwen“, ook voor wat die „door velen“ aangenomen pluriformiteit betreft. Bulzer stond dus ter zijde, maar hij zou wel nader van de zaak hooren! De uitbouw! Dan zou de confessie met de pluriformiteit worden geconfronteerd.

Zoodanige uitbouw nu kan een zegen zijn, indien werkelijk wordt voortgedeneerd op den goeden grondslag. Maar uithouwpogingen, die in de uitgelegde confessie zouden willen indragen wat feitelijk niet op haar basis staat, noch met haar grondgedachten zich verbindt, betekenen een rechtstreeks gevaar voor de kerk.

Naar mijn meening lag dit gevaar destijds voor de deur in de periode, toen men van uitbouw vóór en na den mond vol had. Het gevaar lag voor de hand, dat men de pluriformiteit confessioneel zou gaan vastleggen. En ook andere „onrijpe“ denkbeelden (men spreekt vandaag nog al eens over „onrijpe“ denkbeelden...)

Gelukkig is daarvan niets terecht gekomen. De thetische uitbouw heeft, als we ons euphemistisch uitdrukken, een muis gebarnd; hetgeen we om der wille van waarheid en vrede ook den antithetischen accusatieberg van 1936 van harte toewenschen.

Alleen maar, bij die baring is een klein, een heel klein ongelukje gebeurd. Een ongelukje, in afmetingen even klein, als dat bij muizengeboorten past. En waarop dan ook niemand ooit weer terug zou komen, allermint ondergeteekende, indien men niet dat kleine ongelukje als een groot geluk ging voorstellen, en ons min of meer er aan binden wilde.

We hebben het oog op een zinsnede in het rapport, waarin destijds de uitbouw der confessie, ook op het punt der door „velen“ (niet door de kerken, gelukkig!) aangenomen pluriformiteit, werd ter zijde gesteld. De rapporterende commissie betoogde, dat er wel praktische moeilijkheden lagen op het pad der onderlinge waardeering van de bestaande kerkelijke instituten, weshalve dan ook van een „oecumenisch“ gesprek over de pluriformiteit niets had kunnen komen, maar, zoo zei ze, máár: — de pluriformiteit was door de belijdenis niet uitgesloten. Men kan dat lezen in een rapport, uitgebracht ten behoeve van de Groningsche synode. Natuurlijk stond het de rapporterende commissie volkomen vrij, dat te beweren. En aan de synode, de bevestiging aan te te hooren en door den druk der Acta te vernemenigvuldigen. De synode kan al wat in rapporten staat, niet controleren, en er evenmin breed op reage-